

ODRAŽENÍ AGRESE PROTIVNÍKA POUŽÍVÁNÍHO VYSOCE PŘESNÉ ZBRANĚ

Nejvyšší formou aktivity za obranné operace, která zvyšuje bojové možnosti vojsk, je uskutečnění protiúderu a protiztečí ve vhodném čase a na protivníkem neočekávaném místě, neboť rozhodují o síle obrany, protože dosažení jejich cíle výrazně zvyšuje možnosti vojsk a vytváří podmínky přirozené přechodu do protiútoků.

Podstata protiúderu spočívá v jeho vykonání letectvem, bojovými vrtulníky, raketami, dělostřelectvem, silami a prostředky REB, soustředěnými údery na hlavní objekty hlavního úderního uskupení vojsk agresora, který rozvíjí útok. Protiúder je spojen s úporným udržováním čáry a rájónů (prostorů), maximální aktivitou vojsk, která bojují v přímém dotyku a v týlu, se současným vedením úderů na jednom nebo dvou nejčastěji se sbližujících směrech.

Při přípravě a vedení protiúderu je uskutečněna řada opatření, která zabezpečují zvýšení možností vojsk těch, která vedou úder, jakož i těch, která kladou odpor.

Zvláštní pozornost je věnována:

- aktivnímu boji s vysoce přesnými zbraněmi (VPZ) zvláště s průzkumnými (PS) a úderními průzkumnými systémy (UPS);
 - zvyšování účinnosti ochrany vojsk proti vzdušným úderům, která se účastní protiúderu.
- Nezávisle na cíli a podmínkách budou o účinnosti protiúderu rozhodovat:
- reálnost cíle, který byl určen vojskům druhého sledu (vševojskové záloze), která přechází do protiúderu a zdokonaluje svoji organizaci a všestranné zabezpečení;
 - získání překvapení, zvláště v čase uskutečnění protiúderu a směru hlavního úderu;
 - maximální využití odporu a aktivity vojsk, která jsou v bezprostředním dotyku s agresorem, speciálních záloh a jejich účast při vedení protiúderu;
 - vlastní a racionální využití celého palebného potenciálu při počátečním silném protiúderu a podpoře vojsk, která vedou protiúder.

Nejvhodnějším okamžikem zahájení protiúderu bude ten, ve kterém prochází protivník určitou krizí a na další rozvíjení útoku potřebuje čas na přeskupení a manévry.

Protiúder nemůže být veden ani příliš brzy, ani příliš pozdě v poměru k možnostem agresora rozvíjet útočnou operaci nebo k přechodu částí sil do obrany. Jedno i druhé je špatné, neboť hrozí tím, že nebude dosaženo cíle protiúderem.

Nejvíce se násobí možnosti vojsk tehdy, pokud protiúder, zvláště jeho počáteční úder, překvapí protivníka. Je možné toho dosáhnout uskutečněním opatření operačního a přímého (taktického) maskování a odpovídající činností vojsk prvního operačního sledu.

Protiúder může být veden všemi silami druhého operačního sledu na jednom nebo souběžně na dvou směrech, z nichž jeden musí být hlavní. Jsou vedeny zpravidla na nejslabší místo úderního uskupení protivníka směřují však do týlu a do boku jeho hlavních sil.

K příznivým podmínkám uskutečnění protiúderu, které zabezpečí možnosti vojsk, která se ho účastní, i těch, s nimiž udržuje součinnost, je nutné počítat noční podmínky. Ty zvyšují možnost využití překvapení, vedou ke zmatku v uskupení útočících vojsk protivníka.

V současných podmínkách vhodně připravený a všestranně zabezpečený protiúder musí být k radikální změně operační situace ve prospěch bránců se vojsk a vytvořit nutné podmínky přechodu do protiútoků k obnově stavu před agresí.

Proto zvlášť důležitým problémem je **správné stanovení cíle protiúderu, který odpovídá ožnostem vojsk.**

Konečným cílem protiúderu může být zničení (rozbití) uskupení vojsk protivníka, který se dříve do operačního uskupení, celkové nebo částečné obnovy prvotního položení a vytvoření podmínek k přechodu do protiútoků.

V podmínkách, které jsou nepříznivé pro vojska, může být protiútok omezen, například: působit protivníkovi maximální ztráty, omezit volnost a svobodu manévrování, zastavit jeho tok a rozbit jednotlivost hlavního uskupení.

Současně s vedením protiúderu se uskuteční manévry vojsk k obsazení obranných postavení na směru největšího průlomu agresora. Spolu s přechodem do protiúderu může být provedena výsadková úderná operace.

Veškerá organizační opatření, zvláště ta, která zvyšují možnosti vojsk vedoucích protiúder, budou uskutečňována ve značně omezené době. Do popředí vystupuje nutnost znovu osoudit cíle protiúderu s možnostmi jeho dosažení, dále pak konkretizovat úkoly vykonavatelům a zaktualizovat součinnost. Po konečném stanovení cíle protiúderu a upřesnění rozhodnutí musí štáb vyššího velitele v co nejkratším čase předat vykonavatelům veškeré úkoly a rozhodnutí.

Protiúder je zahajován náhlým palebným přepadem, zpravidla vedeným ve třech obdobích. Před palebným přepadem může předcházet hromadný palebný úder spojený se zásahem sil a prostředků REB.

Rychlost a účinnost palebného přepadu, silný a rozhodný počáteční úder a aktivní působení na hluboký týl protivníka, zabránění, aby mohly být do prostoru činnosti zasazeny jeho zálohy, má velmi důležitý význam ať již k převzetí iniciativy, tak i k účinnému rozvíjení protiúderu.

V průběhu rozvíjení útoku vojsky, která vedou protiúder velitel a štáb sledují vývoj situace, mohou využít úspěch k rychlému vyjití do týlu a boků protivníka. Pokud je to nutné, vykonají manévry ke zvýšení síly úderu na směrech, které jsou výhodné pro dosažení cíle protiúderu a při vlastních minimálních ztrátách.

Vojska, která zůstala a bránila se na bocích protiúderných uskupení, využívají jejich úspěchu a rovněž přecházejí k útočné činnosti.

V závislosti na dosažených výsledcích může být protiúder zakončen přechodem vojsk do obrany ve znovuzískaném postavení.

Při zvýšení možností vojsk bude důležitou roli hrát **uchování jejich bojeschopnosti**, zvláště proti palebnému úderu, obzvláště vedenými vysoce přesnými zbraněmi (včetně jaderných zbraní).

Trebaže dosud tento pojem nebyl jednoznačně definován, lze připustit, že uchování odolnosti vojsk bude záležet na realizaci komplexu různorodých opatření technického, organizačního a operačního taktického charakteru, která jim zabezpečí se udržovat na požadované úrovni bojeschopnosti, s tím souvisejícím splněním bojových úkolů ve stanoveném čase a s vlastními minimálními ztrátami.

Organizační a prováděcí opatření je nutné uskutečnit předem. Mnoho z nich může být vykonáno v míru, zvláště pod pláštěm cvičení, část při ohrožení a během zaujímání prostorů vojsky, rajónů obrany a prostorů soustředění. Cílem, nezávisle na podmínkách, má být vyloučení nebo vážné omezení ztrát způsobených případnými palebnými údery agresora, rychlé odstranění jejich účinků a zabezpečení vojskům příslušnou bojeschopnost.

Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že uchování bojeschopnosti vojsk nemůže být jednorázovou akcí v činnosti velitelů a důstojníků štábů a pouze ve vydaných opatřeních, která jsou vojsky uskutečňována, od nejnižšího k nejvyššímu stupni velení. Jde o plynulý proces, který je nutné zahájit již v míru.

Vyvíčet odolnost vojsk, zvláště vůči úderům VPZ, je nutné začít utvářením psychologické fyzické odolnosti vojáků, snižovat jejich citlivost (nebo zeslabovat reakce) na veškeré (zvláště nepředpokádané) podněty.

Důležitý význam a místo mají opatření, která zabezpečují odolnost bojové techniky a palebných prostředků na přímé palebné působení protivníka. Současně velitelé, ale i vojska se musí připravovat k vedení bojové činnosti v podmínkách, kdy může dojít k vysokým ztrátám živé síly, zničení a poškození bojové techniky a zbraní deformací terénu. Tyto změny vzhledem k možnosti použití VPZ, mohou nastat náhle, bez ohledu na rozmístění nebo činnost vojsk.

K hlavním opatřením operačního charakteru, která zabezpečují činnost vojsk v boji a obranné operaci, patří:

- utváření vysokého morálního politického stavu a kázně, včetně zabezpečení psychologické fyzické odolnosti vojáků;
- aktivní ničení průzkumu agresora včetně jeho VPZ;
- stálá pohotovost a efektivně působící poplachový systém uvědomování a varování, který zabezpečuje včasné varování vojsk před hrozcím nebezpečím použití VPZ protivníkem;
- vhodné rozmístění sil a prostředků a jednotlivých prvků bojového a operačního rozmístění;
- ženijní vybudování obrany uskutečněné všemi druhy vojsk a útvarů ženijního vojska, které musí provést takové práce, které nejsou schopny uskutečnit jiné druhy vojsk;
- maskování, zvláště operační, využití obranných a ochranných vlastností terénu;
- manévry silami a prostředky a prvky bojové i operační sestavy;
- zabezpečení účinné radioelektronické ochrany ať již současně jednotlivým prvkům bojové a operační sestavy, jakož i důležitým operačním a taktickým objektům;
- zvýšení odolnosti systému velení vojskům;
- nepřetržité upřesňování a zdokonalování zabezpečení operační a bojové činnosti;
- účinné obnovování bojové schopnosti vojsk po vedených palebných a chemických úderech agresora.

To jsou opatření, která jsou všeobecně známá a uskutečňovaná, a proto bude pojednáno pouze o některých z nich.

Z mnoha uskutečňovaných opatření má v obraně zvláštní roli ponechání vhodného rozmístění vojsk. Proto také mezi útvary a jednotkami, které zaujímají obrany, musí být patřičné vzdálenosti. Jejich délka je závislá na účinném dostřelu zbraní, které používají dva sousední útvary (jednotky) tvořící daný obranný bod nebo uzel. Případnou mezeru je nutné vykryt ženijními zátarasy nebo předem naplánovaným manévrovacím minováním.

Druhé kritérium rozptýleného rozmístění spočívá v tom, aby jedním jaderným úderem malé ráže nebo úderem systému Assault Breaker nebyly současně zničeny dva četové opěrné body, úderem střední ráže pak dva rotní opěrné body.

Vzdálenost mezi jednotlivými postaveními (opěrnými body) musí zabezpečit, aby jedním jaderným úderem střední velikosti nebyly současně zničeny dva prapory rozmístěné ve dvou vzájemně rovnoběžných postaveních.

To jsou orientační kritéria. V každém případě je však třeba vzít v úvahu konkrétní terénní podmínky a předpokládaný způsob vedení obranné činnosti. Také je nutné nezapomenout na to, že ve vzniklých mezerách mezi jednotlivými útvary a jednotkami je vhodné vytvořit klamné obranné body a uzly.

Pokud mezi postaveními (obránnými body) je rozmístěno dělostřelectvo nebo jiné palebné prostředky, musí také zachovávat takovou vzdálenost, která vylučuje současně zasažení

ránících se útvarů a jednotek v obranných bodech jednotlivých postavení. Je žádoucí, aby tato vzdálenost mezi těmito postaveními byla 4 - 6 km.

Ponechání "bezpečných" vzdáleností mezi jednotlivými postaveními ne vždy zabezpečuje příznivé podmínky k účinnému blokování, ničení a omezování pohybu protivníka, jenž působí mezerách mezi opěrnými body, které jsou rozmístěny v jednotlivých obranných postaveních, a něž budou vedeny údery ÚPS nebo JZ, protože vojska agresora budou ve vzdálenosti 1 - 4 km od výchozí čáry svého úderu, a bránící se vojska ve druhém postavení, tj. 4 - 6 km. (překonání této vzdálenosti potřebuje protivník orientačně o 50 % méně času než vojska, která jsou nasměrována k uzavření vzniklé mezery (trhliny) v obraně. Proto také je zapotřebí možnost, aby velitelé pluků předpokládali možné prostory, kde může dojít ke vzniku mezery (trhliny) v obraně při palebném působení protivníka a zde rozmístili část tanků, BVP mimo opěrné body, někdy dokonce již za prvním postavením. Pokud protivník provede palebný úder a zničí opěrný bod, mají tanky a BVP možnost se v poměrně krátké době přesunout na určenou čáru a útočně nebo obranně uzavřít vytvořenou mezeru. Takto rozmístěná vojska znemožní protivníkem organizované využití účinků vlastních (jaderných) úderů i další rozvíjení útoku. Dalším způsobem uzavírání mezer mohou být vhodné připravené jednotky manévrového minování, které jsou rozmístěny ve vhodné vzdálenosti od předpokládaných mezer.

Jednotky, které jsou určeny k uzavírání mezer musí být vyčleňovány současně s přechodem do obrany a jejím zaujímáním hlavními silami divize.

V podmínkách při značných ztrátách u divize (brigády) prvního operačního sledu (větších než 50 %), k tomu, aby byla uzavřena mezeru v obraně, musí reagovat nadřízený velitel. K tomu může určit síly ze sestavy druhé operačního sledu nebo vševojskové zálohy. V první řadě vyšle do vytvořené mezery (kterou nazvěme "operační mezerou") svoji protitankovou zálohu a zatarasovací útvar a provede manévrovací minování, neboť to vše má agresoru zabránit v rozvíjení útoku.

Za některých situací organizuje a vede nadřízený velitel zteče a protiúder proti agresoru svým celým operačním sledem nebo jeho částí, který "prosakuje" do vytvořené mezery.

S rozptýlením vojsk úzce souvisí ženijní vybudování struktury obrany. Stupeň i rozsah bude záviset na čase, kterým jednotliví velitelé disponují k organizování obrany. Čas pak je značně závislý na situaci a podmínkách, v nichž brigáda (divize), zvláště prvního operačního sledu, přechází do obrany. Je třeba dbát na to, aby měly k dispozici minimálně 5 až 6 hodin, ale ve výjimečných situacích dokonce méně. To je čas nezbytný k organizaci palebného systému a vykonání ženijních prací prvního pořadí, což vede ke značnému snížení ztrát, a zabezpečení nutné odolnosti vojsk, neboť to zvyší nebyvalou měrou jejich bojeschopnost. Po uskutečnění prací prvního pořadí (dojde k minimálně dvojnásobnému snížení ztrát při jaderných úderech protivníka a 5 až 10 násobně při použití konvenčních prostředků).

Zvláštní místo v uchování odolnosti vojsk v boji a obranné operaci má **organizace, a dále realizace opatření majících souvislost s obnovováním bojeschopnosti po jaderných, chemických úderech i úderech vysoce přesných zbraní.**

Zásadním prvkem, který má bezprostřední vliv na organizaci a uskutečňování obnovy bojeschopnosti je rychlé a správné hodnocení stupně chování systému velení, bojeschopnosti jednotek, útvarů, svazků i vojsk před úderem a po nich.

Při hodnocení bojeschopnosti je nutné vzít v úvahu: naplněnost svazků (útvarů) lidmi, výzbrojí a bojovou technikou, úroveň bojové vycvičenosti a morálního politického stavu vojsk včetně charakteru uskutečňovaných bojových úkolů, předpokládané a skutečné účinky palebných (chemických) úderů a deformace terénu.

V závislosti na účincích palebných úderů protivníka a utrpených ztrátách může být stupeň ztráty bojeschopnosti různý. Předpokládá se, že daný svazek (útvar nebo jednotka) může být: bojeschopný, částečně bojeschopný, nebo bojeschopný.

Za bojeschopný se považuje tehdy, pokud jeho ztráty nepřekročily 20 - 30 % základních bojových útvarů (jednotek), vezmou-li se v úvahu jejich operační (taktické) možnosti,

množství materiálně technických zásob a prostředků bojového zabezpečení a stup schopnosti uskutečnit úkoly v souladu se zámyslem.

Za svazek, který je částečně bojeschopný, lze považovat takový, který ztratil 40 - 1 % svého početního stavu osob a má minimálně dva hlavní bojové útvary (jednotky) a jedi až dvě místa velení; boj musí vést v rámci své organizační struktury, Uskutečnění bojové úkolu si však vyžádá vážné úpravy.

Za nebojeschopný svazek (útvár) je považován ten, který ztratil 70 % a více své početního stavu osob a všechna místa velení.

Uvedená hodnocení stavu bojeschopnosti se týká početního a kvalitativního označe zůstávajících sil a prostředků po palebných (chemických) úderech protivníka, netýká s nezávisle na vzniklých ztrátách, možnosti provedení určitých bojových úkolů. Proto jsou zbyl síly a prostředky porovnávány se silami a prostředky protivníka, které působí proti pošce zenému svazku (útváru, jednotce). Je nutné mít na zřeteli, že v obranném boji dokonc nepočetné zbylé síly po jaderných nebo chemických úderech mohou narušit nebo i účinn klást odpor převažujícím silám protivníka. Je nutné v dané situaci zvažovat konkrétn především nemateriální hodnoty, které jsou převažující.

Proto je snaha, aby ve většině situací nebyla porušována stávající organizační struktura jednotek, útvarů a svazků.

Třebaže je všeobecně znám rozsah znovuzískávání bojeschopnosti vojsk při obranné operaci (bojové činnosti), není nevhodné si připomenout zásadní opatření, k nimž se počítá - obnovení narušeného systému velení a spojení;

- sběr dat o stavu vojsk, na něž byl úder veden, jejich hodnocení z hlediska bojových možností a přijetí rozhodnutí k přerušení činnosti protivníka;
- zúžení bojových úkolů, které jsou zadávány útvarům, svazkům i novým zálohám, vzhledem ke konkrétní situaci, zvláště ve vztahu k prostorům a směrům, na nichž může protivník rozvíjet útok, vyjít do týlu a do boků bránících se vojsk;
- vyvedení vojsk ze zamořených prostorů a jejich soustředění v prostorech obnovy bojeschopnosti;
- obnovení morálně politického stavu a kázně vojsk;
- zabezpečení vojenské techniky, která je bez obsluh a osádek;
- doplnění materiálních zásob.

Při stanovování pořadí obnovování bojeschopnosti je nutné se řídit následujícími zásadami:

- obnovovat bojeschopnost dle možnosti v rámci existující organizační struktury;
- v první řadě obnovit bojeschopnost útvarů a svazků, které měly nejmenší ztráty a mohou být neprodleně odeslány do protičinnosti útočícího protivníka;
- využít k obnově bojeschopnosti především vlastní síly a prostředky.

Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že k obnově bojeschopnosti praporu je třeba počítat v průměru se 2 - 3 hodinami, pluku se 4 - 6 hodinami, u brigády (divize) s 8 - 10 hodinami, samozřejmě, že to záleží na úrovni zasažení a množství ztrát. Jsou to orientační údaje. Z hodnocení mnoha cvičení je patrné, že obnovování bojeschopnosti při současné organizační struktuře je nejjednodušší a nejsprávnější. Sběrné útvary mohou být vytvářeny v případě nutnosti (např. k vytvoření sběrného útvaru v síle pluku je zapotřebí minimálně asi 10 - 14 hodin, u brigády (divize) - asi 24 - 36 hodin, někdy i více).

V rozhodnutí o obnově bojeschopnosti musí nadřazený velitel vzít v úvahu:

- zámysl činnosti, úkolu (úkol), jehož splnění vyžaduje obnovit bojeschopnost; v jakém pořadí, u kolika útvarů (svazků) ji uskutečnit;
- úkoly, které jsou stanoveny svazkům (útvárům), v jaké organizační struktuře je třeba obnovit bojeschopnost, doplnit zásoby, v jakém prostoru, termínu, s jakými silami a prostředky vyčleněnými k ochraně;

- úkoly spojené s ochranou vojsk, u nichž je bojeschopnost obnovována, proti vzdušným pozemním úderům (kdo, kdy, jak dlouho);
- síly a prostředky velení vyčleněné k přímému řízení obnovy bojeschopnosti a stanovení povědných vykonavatelů;
- orientační čas ukončení bojeschopnosti a předpokládané bojové úkoly ke splnění útvarům svazků, které bojeschopnost obnovily.

Uchování odolnosti vojsk se také projevuje v aktivitě a ofenzivní činnosti, neustálém boji o čas, o předstížení protivníka v jeho zámyslech, překvapovat ho vlastními originálními rozhodnutími a činnostmi vojsk dovedným soustředěním úsilí v čase a prostoru, které mají vliv na získání převahy, kterou je třeba neustále zvyšovat až k úplné porážce protivníka.

Tak tedy vlastní organizace a stálá snaha k uchování odolnosti vojsk bude výjimečně důležitým prvkem ovlivňujícím bojeschopnost, získání převahy nad početně silnějším nepřítelem v dosažení cíle boje a operace s vlastními minimálními ztrátami.

Tento článek navázal volně na problematiku ochrany vojsk proti vysoce přesným zbraním uveřejněným v čísle 9/92 Vojenských rozhledů. Verze polského autora plukovníka profesora Kazimíra Nožka uveřejněná v Myšli Wojskové č. 3/88 je redakčně upravená a zkrácená, zčásti aplikovaná na československé podmínky, pochopitelně nesloužící jako vyzkoušený recept, ale jako možné řešení podléhající diskusi ve vojenské odborné veřejnosti.

-JM-